

Nr 3.

Av herr **Bengtson m. fl.**, *angående försöksverksamhet på televisionens område.*

I skrivelse den 31 augusti 1950 hemställde telegrafstyrelsen, efter samråd med AB Radiotjänst, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1951/52 anvisa ett investeringsanslag av 2,2 milj. kr. till en försöksanläggning för television. Ändamålet därmed skulle vara att skaffa underlag för ett kommande ställningstagande till frågan om hur televisionsverksamheten borde organiseras på längre sikt i vårt land. Något dylikt förslag framlades emellertid icke för riksdagen, utan Kungl. Maj:t bemyndigade den 19 januari 1951 chefen för kommunikationsdepartementet att tillkalla utredningsmän för att utreda frågan om televisionens införande i Sverige m. m.

I skrivelse till chefen för kommunikationsdepartementet den 29 oktober 1952 föreslog televisionsutredningen att en försöksverksamhet på televisionsområdet skulle startas i Stockholm och Uppsala under utredningens ledning och med telestyrelsen och Radiotjänst som verkställande organ. Försöken, som skulle föregå en reguljär televisionstjänst inom nämnda områden, var avsedda att skaffa praktiska erfarenheter till ledning för ett slutligt ställningstagande till viktiga, av utredningen angivna frågor av grundläggande betydelse för den definitiva utformningen av en svensk televisionstjänst. Försöksverksamheten skulle innefatta såväl personalutbildning och interna försök som för allmänheten avsedda televisionsutsändningar på nämnda platser. Några licensinkomster räknades icke med under försöksperioden, utan verksamheten skulle huvudsakligen finansieras av statsmedel.

Då emellertid utredningen enligt givna direktiv hade att överväga, huruvida andra inkomstkällor än licensinkomster borde anlitas för televisionens finansiering, exempelvis försäljning av programtid för reklamändamål, uttalade utredningen i sitt förslag till försöksverksamhet — utan att därmed vare sig acceptera eller taga avstånd från tanken på reklaminkomster för televisionen på längre sikt — att försöksverksamheten borde läggas så, att den gäve utredningen möjlighet att besvara denna fråga.

Utredningens förslag har ännu icke föranlett något Kungl. Maj:ts beslut.

Televisionsutsändningar har av en alltmer utbredd opinion befunnits vara av en utomordentlig betydelse för landet, ej minst i kulturellt hän-

seende. Angeläget har även funnits vara att utan onödig tidsutdräkt få en försöksverksamhet till stånd. För detta ändamål har ett konsortium, bestående av Luxor Radio AB, Svenska AB Gasaccumulator, Svenska AB Philips, Svenska Radioaktiebolaget, Kooperativa förbundet, Sveriges köpmannaförbund och Sveriges lantbruksförbund, i skrivelse den 14 oktober 1953 hos Kungl. Maj:t anhållit om koncession att driva utsändning av television i Stockholm under tiden tills en av riksdagen beslutad reguljär svensk televisionstjänst igångsättes, dock minst till och med utgången av år 1957. Verksamheten är avsedd att bedrivas på kommersiell basis och att finansieras genom försäljning av programtid. Företagna undersökningar visar att ledande annonsörer är synnerligen intresserade av att ta televisionen i sin tjänst. Köpare av programtid utgöres dock ej blott av företag inom industri och handel, som vill sprida konsumentupplysning och allmän kännedom om sina varor, utan även av sammanlutningar, organisationer och institutioner, som genom television önskar ge information om sin verksamhet och som är villiga att betala härför. Vid sidan av betalda program avses en del av programtiden för ej betalda program, innehållande journaler och reportage, kulturella program, undervisningsprogram, underhållning etc. Denna sändningstid avses skola bekostas av medel som erhålles för betalda program. Några årliga licensavgifter är ej avsedda att uttagas.

Enligt konsortiets förslag är televisionsverksamheten avsedd att omhändervhas av ett aktiebolag, förslagsvis kallat Televisionsbolaget, som är avsett att konstitueras så snart koncession beviljats. Bolaget anskaffar erforderlig teknisk utrustning och svarar för driften av densamma. Anskaffningskostnaden beräknas uppgå till omkring 1 1/2 miljon kronor. Programmets planering och övervakning skötes av televisionsbolaget. Själva programproduktionen är däremot tänkt att handhas av utomstående, de betalda programmen av exempelvis annonsbyråer, film- och teaterföretag, de avgiftsfria av Radiotjänst, skolöverstyrelsen, civildförsvaret etc. Ett programråd med representanter för dessa och andra allmänna intressen avses att bildas för att biträda bolagets direktion vid programmens utformning och objektivt ta ställning till viktigare frågor, som kan uppstå gentemot allmänhet och kunder.

Den planerade verksamheten är upplagd på ett sådant sätt, att den ger televisionsutredningen tillfälle att studera viktiga problem, till vilka ställning måste tagas före starten av en reguljär svensk televisionstjänst. Sändningarna kommer vidare att ge radioindustrien erfarenheter bl. a. beträffande mottagarnas bildkvalitets- och serviceproblem, vilka inte kan erhållas genom laboratorieförsök.

Över konsortiets ansökan har remissyttranden avgivits av telestyrelsen

den 17 samt av televisionsutredningen och Radiotjänst den 21 december 1953. Av de angivna yttrandena framgår att samtliga remissmyndigheter funnit tiden vara inne för en televisionstart utan onödigt dröjsmål samt att inga hinder av allmän teknisk natur mot att starta en dylik verksamhet föreligger. Televisionen kan numera betraktas såsom en fullgången teknisk produkt, och därför föreligger inga större risker för felinvesteringar. Endast beträffande själva utformningen av programverksamheten har meningarna gått isär så till vida att Radiotjänst icke ansett sig kunna tillstyrka den begärda koncessionen. Radiotjänst har nämligen funnit att ett bifall till ansökan skulle innebära, att televisionen handhaves på ett sådant sätt, att det ekonomiska intresset skulle bli dominerande vid programmets utformning. Ett dylikt företag torde komma att ställas inför mycket stora svårigheter, när det gäller att hävda de kvalitativa och innehållsmässiga krav, som måste ställas på televisionsprogrammen. Det torde icke kunna bestridas, att televisionen kan spela en mycket betydelsefull roll som bildningsorgan och opinionsbildande faktor, vilket enligt Radiotjänsts mening gör det nödvändigt att frågan om televisionens organisatoriska och ekonomiska uppbyggnad ses i relation till de överväganden av samhällelig och kulturell art, som varit vägledande när statsmakterna dragit upp riktlinjerna för Radiotjänsts programverksamhet.

Radiotjänst har vidare framhållit att beviljandet av den framlagda koncessionsansökan skulle innebära televisionens reella start och därmed ett föregripande av den kommande utvecklingen, såväl ekonomiskt som programmässigt och organisatoriskt. Vidare syntes man böra ha för ögonen, att de investeringar, som är förenade med försökssändningar i Stockholm, är mycket obetydliga såväl i förhållande till dem, som en utbyggd televisionstjänst måste komma att medföra, som till allmänhetens ekonomiska engagemang vid anskaffande av apparater.

För egen del vill vi framhålla, att det i föreliggande fall ju dock gäller att starta en försöksverksamhet inom stockholmsområdet, som genom sin befolkningstäthet är det lämpligaste för ett dylikt försök. Man kan på mycket goda grunder antaga att verksamheten inom detta befolkningsområde inom ett fåtal år kommer att bli självbärande. En dylik försöksverksamhet behöver icke innebära ett föregripande av televisionens slutgiltiga utformning och start i övriga delar av landet. Framhållas bör dock att televisionen just för de icke tätbefolkade områdena kommer att medföra de största fördelarna och att det är angeläget att televisionen så snart som möjligt når dessa områden. Detta kan dock icke ske förrän tillräckliga erfarenheter erhållits från de ovan rekommenderade provsändningarna. I detta fall kan man hänvisa till rundradions start i Stockholm innan Radiotjänst erhöi sin koncession.

Erinras må att riksdagen på sin tid (skr. 1947: 117) gjorde ett uttalande i anledning av 1943 års rundradioutrednings betänkande angående rundradion i Sverige, dess aktuella behov och riktlinjerna för dess framtida verksamhet. Det synes oss föreligga lika starka skäl för ett riksdagsuttalande rörande hur en försöksverksamhet på televisionens ej mindre betydelsefulla område bör gestaltas. Ett sådant uttalande synes oss böra ske till förmån för ett påbörjande snarast möjligt av försöksutsändningar medelst television, i första hand enligt televisionsutredningens förslag och i andra hand genom att koncession meddelas ett privat företag.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte medgiva rätt till utövande av försöksverksamhet på televisionens område tills vidare, till dess definitiva beslut om reguljär televisionsverksamhet fattats men dock minst till utgången av år 1957, antingen i enlighet med televisionsutredningens förslag, innebärande försöksverksamhet under ledning av nämnda utredning med telestyrelsen och AB Radiotjänst som verkställande organ, eller genom koncession åt privat företag, med rätt för detta att finansiera försöksverksamheten genom försäljning av programtid.

Stockholm den 13 januari 1954.

Torsten Bengtson.

S. G. W. Wahlund.

L. Franzon.
